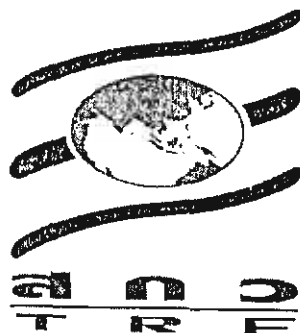

ข้อมูลพื้นฐานการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ
ในภาคเหนือ
(ข้อมูลชุดผู้สอนระดับอุดมศึกษา)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ผาณิต บุญยวรรณนะ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุวรรณา ตันตยานุสรณ์

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
กุมภาพันธ์ 2548

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ในการจัดรวบรวมข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้สอนภาษาต่างประเทศในสถาบันอุดมศึกษาในเขตภาคเหนือ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย "เรื่อง การจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในเขตภาคเหนือ" โดยได้รวบรวมข้อมูลจากผู้สอนทั้งในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน รวม 8 แห่งใน 4 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ ลำปาง เชียงราย และพิษณุโลก และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลรวมทั้งสิ้น 52 ชุด ผลการวิจัยพบว่า ผู้สอนภาษาต่างประเทศในระดับอุดมศึกษาโดยรวมมีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาโทด้านภาษาต่างประเทศ โดยจำนวนครึ่งหนึ่งสำเร็จการศึกษาจากสถาบันการศึกษาในประเทศ ในด้านภาระงาน พบว่าผู้สอนมีภาระงานสอนโดยรวมสูงเฉลี่ยถึงสัปดาห์ละ 17.7 ชั่วโมง (ผู้สอนภาษาจีน) และต่ำสุดเฉลี่ยสัปดาห์ละ 11.2 ชั่วโมง (ผู้สอนภาษาเยอรมัน) ในขณะเดียวกัน ผู้สอน 50% คิดว่า ภาระงานโดยรวมยังเหมาะสมและ 46.2% คิดว่าภาระงานมาก นอกจากนั้นพบว่า ผู้สอนใช้ภาษาต่างประเทศในการสอนมาก แต่เมื่อถามถึงความถนัดในการใช้ภาษาต่างประเทศ พบว่า ทักษะการพูดและการเป็นล่ามเป็นทักษะที่ผู้สอนถนัดน้อยที่สุดและต้องการพัฒนาทักษะการพูดมากที่สุด ผู้สอนมีการพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาและความรู้ด้านการสอนอย่างสม่ำเสมอโดยเข้ารับการอบรม อบรม ประชุมและฝึกฝนพัฒนาด้วยตนเอง ผู้สอนระบุว่า ในการสอนเน้นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารและจัดให้มีกิจกรรมเสริมทักษะหลากหลายรูปแบบ ปัญหาที่ผู้สอนพบมากที่สุด คือ ผู้เรียนไม่มีความพร้อม จำนวนผู้เรียนในชั้นมากเกินไป และขาดสื่ออุปกรณ์การสอน สำหรับเหตุผลที่เลือกสอนภาษาต่างประเทศ คือ มีใจรักด้านภาษาและรักการสอน และผู้สอน 98.1% ระบุว่ามีความพึงพอใจในการเป็นผู้สอนภาษาต่างประเทศ

Abstract

This research was conducted to collect information on foreign language teachers at the university level. The research was part of "The Basic Information of the Learning-and-Teaching Management and the Use of Foreign languages in the Northern Region of Thailand." The data was collected in the form of questionnaires given to 52 foreign language teachers from private and state universities in four provinces in the Northern Region: Chiang Mai, Lampang, Chiang Rai, and Phitsanuloke. The results of the research were that the majority of foreign language teachers held master's degrees and half of these were from Thai universities. With regard to their workload, the highest average number of teaching hours per week was 17.7 hours (Chinese teachers) and the lowest was 11.2 hours (German teachers.) At the same time 50% of the teachers felt that their workload was appropriate while 46.2% stated that they had too much work. The majority of foreign language teachers used the target language while conducting their lessons. When asked about their language proficiency, the teachers said their speaking and interpreting skills were weak. As for the question on what skills teachers wanted to improve the most, the answer was speaking. Focusing on teachers' development, it was found that in addition to self-improvement, the teachers consistently improved themselves by attending conferences and meetings. Concerning teaching methods, the study showed that teachers emphasized teaching the language for communicative purposes as well as the use of integrated skills. When asked about problems they faced most, teachers stated that there were inadequate learner readiness, overcrowded classrooms, and lack of media and teaching aids. Finally, the overwhelming majority of teachers, 98.1 %, were satisfied with the profession that they had chosen because of their love for the language and because of the fulfillment they received from their profession.

สารบัญ

	หน้า
ความเป็นมา	1
ปัญหาของการวิจัย	2
วัตถุประสงค์การวิจัย	2
ขอบเขตการวิจัย	3
ระเบียบวิธีวิจัย	3
เครื่องมือในการวิจัย	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
ทบทวนวรรณกรรม	
- การเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในประเทศไทย	5
- บทบาทของผู้สอนภาษาต่างประเทศ	6
- ผู้สอนภาษาที่ไม่ได้เป็นเจ้าของภาษาต่างประเทศ	7
- การพัฒนาตนเองในการเป็นผู้สอนภาษาต่างประเทศ	8
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและอภิปรายผล	
- ข้อมูลทั่วไปของผู้สอน	9
- ภาระงานของผู้สอน	15
- ประสิทธิภาพการใช้ภาษาต่างประเทศ	21
- ประสิทธิภาพการสอนภาษาต่างประเทศ	22
- ความรู้ความสามารถด้านภาษาต่างประเทศ	24
- การพัฒนาศักยภาพภาษาต่างประเทศและการสอน	27
- ปัญหาและอุปสรรคในการสอน	29
- ทักษะติดต่อการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ	30
บทสรุปและข้อเสนอแนะ	36
บรรณานุกรม	40

โครงการวิจัยข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้สอนภาษาต่างประเทศในระดับอุดมศึกษา

ในภูมิภาคเหนือ

1. ความเป็นมา

ความสำคัญของภาษาต่างประเทศต่อการศึกษาโดยรวมเป็นที่ยอมรับเสมอมาว่ามีบทบาทสำคัญในการรับรู้ แลกเปลี่ยนและค้นคว้าข้อมูล ข่าวสาร ความก้าวหน้าทางวิชาการและเทคโนโลยีระหว่างชาติ ภาษาต่างประเทศจึงได้รับการกำหนดให้เป็นองค์ความรู้สำคัญของการศึกษาในระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยเสมอมา โดยได้รับการบรรจุไว้เป็นส่วนหนึ่งของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป และมีจำนวนหน่วยกิตแตกต่างกันไปในแต่ละสถาบันอุดมศึกษาตามความต้องการของแต่ละหลักสูตร ในปัจจุบันความสำคัญของภาษาต่างประเทศยิ่งเพิ่มมากขึ้น ในบริบทของการแข่งขันทางธุรกิจการค้าในโลกที่ไร้พรมแดน และในความก้าวหน้าของยุคเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต นอกจากภาษาอังกฤษแล้ว ภาษาต่างประเทศที่บรรจุไว้ในหลักสูตรระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยได้แก่ ภาษาในกลุ่มยุโรป เช่น ภาษาเยอรมัน ภาษาฝรั่งเศส ภาษาสเปน ภาษารัสเซีย ภาษาในกลุ่มเอเชีย เช่น ภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น ภาษาเกาหลี ภาษาพม่า ภาษาเวียดนาม เป็นต้น ความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ จึงจัดว่าเป็นกลไกในการเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

แม้ว่าการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในระดับอุดมศึกษาจะดำเนินและพัฒนาสืบเนื่องมาเป็นระยะเวลานาน ในระยะหลังนี้ ปรากฏว่ามีข้อวิพากษ์วิจารณ์ถึงความสัมฤทธิ์ผลของการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ ในประเทศไทยว่าไม่ประสบความสำเร็จ บัณฑิตที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีไม่สามารถใช้ภาษาต่างประเทศในการติดต่อสื่อสาร และประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการพัฒนาศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ และต่อขีดความสามารถในการแข่งขันระหว่างชาติ

ตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการปฏิรูปการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2542) ซึ่งมีผลบังคับใช้ในปัจจุบันนี้ มุ่งเน้นการเรียนรู้อย่างยั่งยืน โดยให้ความสำคัญแก่ผู้เรียน (Learner- centered approach) และปรับเปลี่ยนบทบาทของครูอาจารย์ผู้สอน เป็นเพียงผู้จัดและชี้แนะให้เกิดการเรียนรู้ (Facilitator) และยังมีแนวคิดเรื่องการเรียนรู้ตามอัธยาศัย ซึ่งหมายถึงการเรียนรู้ที่ไม่จำเป็นต้องอยู่ในชั้นเรียนอย่างแต่ก่อน ผู้เรียนสามารถเข้าถึงและจัดการการเรียนรู้ของตนเองได้ ซึ่งจะนำมาซึ่งความรู้ที่ตรงตามวัตถุประสงค์ของผู้เรียน แนวคิดนี้มีผลต่อการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ ที่จะต้องปรับเปลี่ยนทั้งรูปแบบและวิธีการเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการปฏิรูปการศึกษา และขานรับต่อความต้องการภาษาต่างประเทศในธุรกิจอุตสาหกรรมต่างๆ ที่มีอยู่

2. ปัญหาของการวิจัย

ในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในระดับอุดมศึกษา เพื่อให้มีประสิทธิภาพและก้าวทันต่อความต้องการที่แท้จริงในการนำภาษาต่างประเทศที่ได้จากการศึกษาในระดับปริญญาตรีไปใช้ในการประกอบอาชีพหรือในการศึกษาต่อ จึงมีความจำเป็นต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบสำคัญหลายประการที่มีบทบาทสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ของการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ ได้แก่ หลักสูตร ผู้สอน ระเบียบวิธีการสอน ตำราและสื่อประกอบการเรียนการสอน นโยบายของสถานศึกษาและที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งคือตัวผู้เรียนเอง

โครงการวิจัยนี้มุ่งเน้น ผู้สอนซึ่งจัดว่าเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญมากต่อความสำเร็จของการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ โดยมีสมมติฐานการวิจัยดังนี้

1. ความรู้ในภาษาต่างประเทศ และการพัฒนาเพิ่มพูนความรู้ของผู้สอนเป็นปัจจัยสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ของการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ
2. ผู้สอนภาษาต่างประเทศในระดับอุดมศึกษามีภาระงาน ทั้งภาระการสอนและภาระอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมายมาก

3. วัตถุประสงค์การวิจัย

โครงการวิจัยฉบับนี้ ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย มีระยะเวลาดำเนินการ 9 เดือน (พฤศจิกายน 2546 – กรกฎาคม 2547) มีวัตถุประสงค์ในการจัดรวบรวมข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้สอนภาษาต่างประเทศในระดับอุดมศึกษาในภูมิภาคเหนือ โดยจะศึกษาองค์ประกอบสำคัญๆ ที่เป็นปัจจัยต่อผลสัมฤทธิ์ของการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ ดังนี้

1. รวบรวมข้อมูลด้านคุณวุฒิและคุณสมบัติของผู้สอนภาษาต่างประเทศในระดับอุดมศึกษา
2. รวบรวมรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะและระเบียบวิธีการสอนภาษาต่างประเทศ การสอนทักษะต่าง ๆ ในภาษา กิจกรรมในชั้นเรียน
3. รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการสอนภาษาต่างประเทศ เช่น สภาพห้องเรียน ภาระงานที่ต้องรับผิดชอบ ความสามารถทางภาษาของผู้สอน การสนับสนุนจากสถาบันการศึกษาและสภาพแวดล้อมที่เกื้อหนุน
4. รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้สอนในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อพัฒนาตนเองและอาชีพ

4. ขอบเขตการวิจัย

เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับผู้สอนภาษาต่างประเทศในระดับอุดมศึกษาในเขตภาคเหนือ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดการเก็บข้อมูล ดังนี้

1. จังหวัดเป้าหมายจากจำนวน 17 จังหวัดในเขตภาคเหนือ ผู้วิจัยได้กำหนดการรวบรวมข้อมูลจาก 4 จังหวัด ได้แก่ เชียงใหม่ ลำปาง เชียงราย และพิษณุโลก
2. สถาบันการศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน 8 แห่ง สถาบันการศึกษาของรัฐ ได้แก่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยนเรศวร สถาบันราชภัฏเชียงใหม่* สถาบันราชภัฏเชียงราย* สถาบันราชภัฏลำปาง* และสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลเชียงใหม่ สถาบันการศึกษาเอกชน ได้แก่ มหาวิทยาลัยพายัพ วิทยาลัยโยนก
3. ภาษาต่างประเทศเป้าหมาย ได้แก่ ภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส ภาษาเยอรมัน ภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น ภาษาพม่า และภาษาเวียดนาม
(*ปัจจุบันนี้ สถาบันราชภัฏได้รับการสถาปนาเป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏ)

5. ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (คูภาคผนวก) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยได้ทดลองใช้แบบสอบถามกับผู้สอนในสถาบันการศึกษา 3 แห่ง จำนวน 25 ชุด ก่อนที่จะนำมาปรับปรุงและแก้ไขเป็นแบบสอบถาม เพื่อใช้จริงกับกลุ่มเป้าหมาย และมีความสอดคล้องกับแบบสอบถามเพื่อรวบรวมข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้สอนภาษาต่างประเทศในภูมิภาคอื่นๆ ในโครงการวิจัยลักษณะเดียวกันทั่วประเทศ

การแจกแบบสอบถามจัดทำโดยความร่วมมือของเครือข่ายโครงการวิจัยที่อยู่ในสถาบันในพื้นที่จังหวัดเป้าหมาย โดยแจกให้ผู้สอนแยกตามภาษาต่างประเทศ ภาษาละ 2 คน ในแต่ละสถาบันที่มีการสอนภาษาต่างประเทศเป้าหมาย รวมทั้งสิ้น 52 ชุด

ข้อมูลที่ได้รับได้นำมาประมวลผลหาค่าทางสถิติ โดยใช้โปรแกรม SPSS ก่อนที่จะนำมาวิเคราะห์และสรุปผล

6. เครื่องมือในการวิจัย

แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้สอนภาษาต่างประเทศในภูมิภาคเหนือชุดนี้ได้ผ่านกระบวนการทดลองใช้ แก้ไข ปรับปรุงและได้รับการแนะนำและวิพากษ์จากผู้เชี่ยวชาญ

ที่ปรึกษาของโครงการวิจัย ประธานโครงการวิจัย และคณะผู้วิจัยในโครงการวิจัยที่เกี่ยวข้องก่อนที่จะนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจริง

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 8 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ สถาบันการศึกษาที่สังกัด เพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา ประสบการณ์การสอนภาษา
- ตอนที่ 2 ภาระงานของผู้สอน ได้แก่ จำนวนวิชาและจำนวนชั่วโมงที่สอนในภาคเรียน จำนวนผู้เรียนต่อกลุ่ม/ห้อง ภาระงานอื่นๆนอกเหนือการสอน ความคิดเห็นต่อภาระงานโดยรวมของผู้สอน
- ตอนที่ 3 ประสบการณ์การใช้ภาษาต่างประเทศ ได้แก่ การใช้ภาษาต่างประเทศในกิจกรรมต่างๆ
- ตอนที่ 4 ประสบการณ์การสอนภาษาต่างประเทศ ได้แก่ การวางแผนการสอน การผลิตผลงานวิชาการ
- ตอนที่ 5 ความรู้ความสามารถด้านภาษาต่างประเทศ ได้แก่ ทักษะ/เนื้อหาที่ถนัดมาก ทักษะ/เนื้อหาที่ถนัดน้อย การทดสอบเพื่อประเมินความรู้ความสามารถทางภาษา ความเหมาะสมในการเป็นผู้สอนภาษาต่างประเทศ
- ตอนที่ 6 การพัฒนาศักยภาพภาษาต่างประเทศและการสอน ได้แก่ การไปอบรม ดูงาน ประชุม/สัมมนา และเสนอผลงานวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศ วิธีการพัฒนาความรู้และทักษะทางภาษา ทักษะ/เนื้อหาที่ต้องการพัฒนา
- ตอนที่ 7 ปัญหาและอุปสรรคในการสอน
- ตอนที่ 8 ทิศนคติต่อการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ ได้แก่ ทักษะ/เนื้อหาที่เน้นในการสอน กิจกรรมเสริมทักษะในการสอน กิจกรรมเสริมทักษะที่ได้ผลในการส่งเสริมการเรียนรู้ เหตุผลในการเลือกสอนภาษาต่างประเทศ ความพึงพอใจในการเป็นผู้สอนภาษาต่างประเทศ

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เมื่อได้รวบรวมข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับองค์ประกอบต่าง ๆ ของผู้สอนภาษาต่างประเทศในสถาบันการศึกษาในเขตภาคเหนือแล้ว จะทำให้สามารถประมวลสถานการณ์ที่แท้จริงของผู้สอนได้ว่า

1. มีคุณสมบัติและคุณภาพเหมาะสมเพียงใดในการกระทำให้การเรียนการสอนประสบความสำเร็จ
2. มีการพัฒนาเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ เพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการและในอาชีพของตนเพียงใด ซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการสอนและทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จได้
3. มีปัญหาและอุปสรรคในการสอนอย่างไรทั้งในด้านภาระงานสอนและภาระงานที่ได้รับมอบหมายหรือการสนับสนุนของสถาบันในด้านนโยบาย งบประมาณ และอุปกรณ์เสริมการเรียนการสอน

8. ทบทวนวรรณกรรม

8.1 การเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในประเทศไทย

ภาษาต่างประเทศได้รับการยอมรับว่ามีบทบาทสำคัญมากยิ่งขึ้นในปัจจุบันในฐานะที่เป็นภาษาในการสื่อสารในโลกของความรู้ความก้าวหน้าทางวิทยาการและเทคโนโลยี และในโลกของการแข่งขันทางธุรกิจระหว่างชาติ ภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะภาษาอังกฤษซึ่งจัดว่าเป็นภาษาสากล (International language) จึงได้รับการบรรจุไว้ในหลักสูตรการศึกษาทั้งระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาและอุดมศึกษาของไทยเสมอมา ใน พ.ศ. 2539 ได้มีการปรับปรุงหลักสูตรระดับประถมศึกษา โดยได้กำหนดให้มีการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเริ่มตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยเน้นการเรียนการสอนทักษะแบบบูรณาการ (Integrated skills) ได้แก่ ฟัง พูด อ่าน และเขียน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้มีผลกระทบต่อการบริหารจัดการ การกำหนดนโยบายและงบประมาณ การผลิตและพัฒนาครูอาจารย์ด้านการสอนภาษาอังกฤษ การจัดทำตำราและจัดหาอุปกรณ์การสอน และยังส่งผลต่อความรู้ความสามารถทางภาษาของผู้เรียนที่จะเข้าสู่ระบบอุดมศึกษาต่อไป

นอกจากภาษาอังกฤษแล้ว ภาษาต่างประเทศอื่น ๆ ที่ได้รับความสำคัญและได้รับการบรรจุในหลักสูตรมัธยมศึกษาเท่าที่ปรากฏในสถานศึกษาในประเทศไทย ได้แก่ ภาษาเยอรมัน ภาษาฝรั่งเศส และภาษาสเปน ในขณะที่ในระดับอุดมศึกษา ภาษาต่างประเทศในกลุ่มภาษาของเอเชีย ได้รับการบรรจุไว้ในหลักสูตรมากขึ้น ทั้งในระดับที่เป็นภาษาต่างประเทศในกลุ่มวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชาเอก และกลุ่มวิชาเลือกเสรี เช่น ภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น ภาษามลายู ภาษาพม่า และภาษาเวียดนาม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับหลักสูตรของแต่ละมหาวิทยาลัยในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศที่ภาษาต่างประเทศนั้น ๆ มีบทบาทและมีความสำคัญในภูมิภาคนั้น ๆ

การเรียนการสอนภาษาต่างประเทศตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 เป็นต้นมา มีการพัฒนาปรับเปลี่ยนอย่างต่อเนื่อง เพื่อมุ่งผลิตบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษในการประกอบอาชีพในสาขาต่าง ๆ ที่ได้รับการสนับสนุนจากนโยบายของรัฐ การพัฒนาปรับเปลี่ยนแนวการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศสอดคล้องและขนานรับกับพระราชบัญญัติการปฏิรูปการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2542) ที่มีเป้าหมายในการพัฒนาการเรียนรู้แบบยั่งยืน (Lifelong learning) โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ (Learner – centered approach) ให้สามารถแสวงหาความรู้ สร้างแรงจูงใจและมีกลวิธีการเรียนรู้ที่จะนำความรู้มาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่การทำงาน นำมาพัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถในการทำงานและแข่งขัน เพื่อเป็นกำลังในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ และสามารถแข่งขันในประชาคมโลกได้ สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (2545 – 2549)

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษาที่วางไว้ คณะรัฐมนตรีได้กำหนดควมวิสัยทัศน์เพื่อความเป็นเลิศทางการศึกษาของประเทศไทยภายในปี พ.ศ. 2550 โดยให้กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้รับนโยบายในการดำเนินการปฏิรูปการศึกษาในด้านต่อไปนี้

1. การปฏิรูปคุณภาพและมาตรฐานของสถานศึกษา
2. การปฏิรูปครู อาจารย์
3. การปฏิรูปหลักสูตร
4. การปฏิรูปการบริหารจัดการการศึกษา

นอกจากนั้น ยังมีการวางเป้าหมายขยายการศึกษาภาคบังคับจาก 6 ปี และ 12 ปี ในที่สุด เพื่อเป็นการยกระดับการศึกษา เพื่อเพิ่มศักยภาพให้กับประชาชนในการประกอบอาชีพ แก้ไขปัญหา ความยากจน และเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

8.2. บทบาทของผู้สอนภาษาต่างประเทศ

ความสำเร็จของการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในทุกระดับไม่ว่าจะเป็นระดับมัธยมศึกษา หรืออุดมศึกษา ไม่ว่าผู้เรียนจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบสำคัญหลายประการ เริ่มตั้งแต่ ผู้สอน วิธีการสอน เอกสารและตำรา ความพร้อมและแรงจูงใจของผู้เรียน อุปกรณ์เสริมการเรียนและ สภาพห้องเรียน แม้ว่าการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในรูปแบบของการเรียนในห้องเรียน (Classroom teaching) อาจไม่จัดเป็นบริบทของการเรียนรู้ภาษาที่เป็นธรรมชาติ (Natural language acquisition) ในการ เรียนภาษาแม่ (Mother tongue language = L1) แต่ก็เป็นที่ยอมรับว่า การเรียนการสอนภาษาต่างประเทศใน ชั้นเรียนก็สามารถประสบความสำเร็จได้ หากองค์ประกอบหลัก คือ ผู้สอน วิธีการสอน เอกสารและตำรา และผู้เรียน มีความพร้อมและมีคุณภาพ (Krashen and Terrell 1983)

บทบาทของผู้สอนภาษาต่างประเทศปรับเปลี่ยนไปตามระเบียบวิธีการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศที่พัฒนาต่อเนื่องตลอดมาเป็นระยะ ๆ ผู้สอนในปัจจุบันเป็นทั้งครู (Teacher) ผู้ประสานการเรียน การสอน (Coordinator) และผู้ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ (Facilitator) ไม่ว่าแนวคิดหรือทฤษฎีการสอนภาษา ต่างประเทศจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรก็ตาม ครูก็ยังต้องมีบทบาทในการเป็นต้นแบบ (Role model) ในการ ใช้ภาษาต่างประเทศในชั้นเรียนให้กับผู้เรียน เป็นผู้ที่สามารถถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับภาษาต่างประเทศได้ โดยเฉพาะก่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมของผู้ที่ใช้ภาษาต่างประเทศนั้น ๆ ได้ดี

คุณสมบัติของครูสอนภาษาต่างประเทศ นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ของการเรียนการ สอน คุณสมบัติของผู้สอนที่ดี (Qualifications of a Good Teacher) ตามแนวความคิดของผู้เชี่ยวชาญการ เรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองและภาษาต่างประเทศ เช่น Wilga M. Rivers (1968) และ Harold B. Allen (1980) อาจสรุปได้ดังนี้

1. เป็นผู้ที่ได้รับการเตรียมตัวเพื่อเป็นผู้สอนภาษา (Professional preparation as a language teacher)
2. มีความรู้ในภาษาที่จะสอนอย่างแท้จริง (Competence of a target language)
3. สามารถใช้ภาษานั้น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้ง 4 ทักษะ คือ ฟัง พูด อ่าน เขียน (Proficiency in the four skills)
4. มีความเข้าใจในวัฒนธรรมของเจ้าของภาษานั้น (Understanding of target language culture)

5. มีความสามารถในการใช้ภาษาในการถ่ายทอดและสื่อสาร (Interpersonal communication)
6. มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองและอาชีพ (Professional development)
7. มีใจรักในภาษาที่สอง Love of the language)

8.3 ผู้สอนภาษาที่ไม่ได้เป็นเจ้าของภาษาต่างประเทศนั้นๆ (Non – native teachers of target languages)

ผู้สอนภาษาต่างประเทศส่วนใหญ่มักเป็นผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาต่างประเทศนั้น ๆ จากผลการศึกษาวิจัยพบว่า ผู้สอนภาษาต่างประเทศที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาเป้าหมาย (Target language = L2) นั้น อาจประสบปัญหาในการใช้ภาษาเป้าหมายในการสอนนอกเหนือจากความถูกต้องในการใช้ภาษาและการออกเสียงแล้ว อาจจะมีปัญหาด้านภาษาศาสตร์สังคม (Sociolinguistics problems) เช่น การเลือกใช้ภาษาให้ถูกต้องตามบริบททางสังคม (Registers and styles) การใช้ภาษาที่มีมาตรฐานแตกต่างกันระหว่างท้องถิ่นและภาษากลางของชาติ (Regional and national standards) หรือแม้แต่ภาษาต่างประเทศที่อาจใช้แตกต่างกันไปตามกลุ่มผู้เป็นเจ้าของภาษาที่กระจายไปตามแหล่งต่าง ๆ ในโลก เช่น ภาษาอังกฤษในประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา คานาดา หรือออสเตรเลีย ฯลฯ (Brown, 1994)

การที่ผู้สอนภาษาต่างประเทศไม่ใช่เจ้าของภาษาต่างประเทศนั้น ๆ อาจมีผลต่อวิธีสอนใน ห้องเรียน เพราะผู้สอนอาจใช้ภาษาของตนเอง (L 1) ในการสอนภาษาต่างประเทศ ซึ่งขัดแย้งกับหลักการที่ผู้สอนควรจะเป็นตัวอย่างและเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนใช้ภาษาต่างประเทศในชั้นเรียนมากขึ้น เพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้และฝึกฝนภาษา (The Input hypothesis) แม้ว่าผู้สอนจะใช้ภาษา ต่างประเทศในการสอน ผลการศึกษาวิจัย (Long 1985) พบว่าก็อาจจะมีปัญหาในการใช้ภาษาอังกฤษที่ไม่เป็นธรรมชาติ มีการปรับแต่งให้ง่ายขึ้น (Modified language) เพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหา เหมาะสมกับความสามารถทางภาษาและวัยของผู้เรียน ซึ่งจะคล้ายกับการเรียนภาษาที่หนึ่ง (L1) ตามธรรมชาติที่เด็กเรียนจากผู้ใกล้ชิด เช่น บิดา มารดา หรือคนเลี้ยง ที่บุคคลเหล่านี้เปรียบเสมือนผู้สอนหรือผู้ให้ข้อมูลทางภาษาแก่เด็ก โดยปรับแต่งลักษณะภาษาทั้งด้านศัพท์ ไวยากรณ์ และเนื้อหาเพื่อสื่อสารให้เด็กเข้าใจ ที่เรียกว่า Caretaker Speech ในขณะที่ผู้สอนภาษาต่างประเทศ ก็อาจจะมีแนวการใช้ภาษาต่างประเทศในการสอนที่เรียกว่า Teacher Talk ในการสอนภาษาต่างประเทศในชั้นเรียน (Language classroom) และในการสอนวิชาที่เน้นเนื้อหา (Content language) ในกรณีที่ผู้สอนที่เป็นเจ้าของภาษา การปรับภาษาให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน และวัยของผู้เรียนเป็นไปได้ แต่หากผู้สอนที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา และเป็นผู้ที่ไม่มีความสามารถทางภาษาอย่างแท้จริง (Lack of language competence and performance) ก็อาจจะก่อให้เกิดปัญหาในการเป็นต้นแบบการใช้ภาษาแก่ผู้เรียนได้ โดยเฉพาะในการสอนทักษะการฟังและการพูด เช่น ในทฤษฎีการสอนภาษาแบบธรรมชาติ (The Natural Approach) ที่เชื่อว่าผู้สอนจะใช้ภาษาต่างประเทศตลอดเวลาในชั้นเรียนจนกว่าผู้เรียนมีความพร้อมที่จะพูดภาษานั้นเองในที่สุด (Krashen and Terrell 1983, Ellis 1994)

นอกจากนั้นอิทธิพลของภาษาแม่หรือภาษาที่หนึ่งของผู้สอน (L1 and L2 interference)

อาจมีบทบาทต่อข้อผิดพลาดในการใช้ภาษาต่างประเทศในด้านอื่น ๆ นอกจากการออกเสียง เช่น การใช้ศัพท์ และความหมาย โครงสร้างทางภาษาหรือไวยากรณ์ และความแตกต่างทางวัฒนธรรมในการใช้ภาษา (Selinger 1969, 1972, White 1977) การถ่ายทอดจากภาษาแม่เข้าสู่ภาษาต่างประเทศ (Language transfer) จะมีอิทธิพลมากขึ้นอยู่กับความแตกต่างระหว่างภาษาแม่และภาษาต่างประเทศ ในกรณีของผู้สอนภาษาต่างประเทศในประเทศไทยที่เป็นคนไทย หากสอนภาษาต่างประเทศในกลุ่มภาษาของเอเชีย อาจจะไม่มีปัญหาระหว่างภาษามากนัก เพราะลักษณะภาษาในภูมิภาคนี้มีความใกล้เคียงกันทางด้านภาษา เช่น ในระบบเสียง แต่ถ้าเป็นผู้สอนภาษาต่างประเทศในกลุ่มตะวันตก อาจเกิดปัญหาในเรื่องอิทธิพลภาษาแม่ได้ เพราะมีความแตกต่างระหว่างภาษามากทั้งในด้านระบบเสียงและโครงสร้างภาษา

8.4 การพัฒนาตนเองในการเป็นผู้สอนภาษาต่างประเทศ (Teacher Development)

นอกเหนือจากการที่มีใจรักภาษาและมีความรู้ความสามารถในภาษาที่สอนแล้ว ผู้สอนภาษาต่างประเทศที่ประสบความสำเร็จและมีความสุขในการประกอบอาชีพการสอน มักจะเป็นผู้ที่ใฝ่รู้และมุ่งพัฒนาตนเองเพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้มีประสิทธิภาพขึ้น ทั้งในด้านแสวงหาความรู้ใหม่ทั้งด้านเนื้อหาระเบียบวิธีสอน การพัฒนาการใช้ภาษาต่างประเทศของตนเองอยู่เสมอ ตัวอย่างของความมุ่งมั่นในการพัฒนาอาชีพผู้สอนภาษาจาก Brown (1994) ได้แก่ ครูอาจกำหนดเป้าหมายให้ตนเองว่าต้องพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ โดยการอ่านค้นคว้าตำราด้านการเรียนการสอนอย่างน้อยปีละ 3 เรื่อง ต้องเข้าไปสังเกตการเรียนการสอนของครูในชั้นอื่น ๆ บ้างอย่างน้อย 5 ครั้งในแต่ละภาคการศึกษา ตรวจสอบและติดตามประเมินตนเองในการสอน หรือแม้แต่เข้าร่วมประชุมหรือสัมมนาอย่างน้อย 2 ครั้งต่อปี ฯลฯ การประเมินตรวจสอบตนเอง (Self-monitoring) นับว่าเป็นติดตามผลการพัฒนาอาชีพของตนเองที่มีประสิทธิภาพมาก เพราะจะสะท้อนให้ผู้สอนรู้ถึงสถานะหรือสถานะภาพที่เป็นจริงของตนเองในการสอน ช่วยพัฒนาระบบการวิเคราะห์ปัญหา (Critical thinking and self – inquiry) และนำมาซึ่งการปรับปรุงและปรับเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น เป็นประโยชน์ทั้งต่อผลสัมฤทธิ์ของการเรียนการสอน และต่อการพัฒนาอาชีพของตนเองด้วย (Richards 1990)

สำหรับการพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศของผู้สอนซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญในการใช้ภาษาต่างประเทศในการสอนและเป็นต้นแบบที่ดีให้กับผู้เรียนนั้น อาจกล่าวได้ว่า เป้าหมายในการพัฒนาความสามารถทางภาษาของผู้สอน จะสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือพฤติกรรมในการใช้ภาษาต่างประเทศของผู้สอนในชีวิตประจำวันและในการทำงานและยังสอดคล้องกับเป้าหมายของการสอนภาษาต่างประเทศนั้น ๆ ในหลักสูตรทั่วไปด้วย (Krashen and Terrell 1983) ได้แก่

1. พัฒนาศักยภาพในการใช้ภาษาในการสื่อสารทั่วไป (Basic personal communication skills)

ทักษะด้านการพูด / ฟัง เช่น สนทนากับเจ้าของภาษาต่างประเทศ ฟังการประกาศในที่สาธารณะต่าง ๆ ติดต่อขอข้อมูล ฟังวิทยุ โทรทัศน์ ดูภาพยนตร์และฟังเพลง

ทักษะด้านเขียน / อ่าน เช่น อ่านหรือเขียนบันทึกสั้น ๆ ถึงเพื่อนหรือเพื่อร่วมงาน อ่านป้าย
ข้อความ โฆษณาต่าง ๆ อ่าน / เขียนจดหมายส่วนตัว อ่านเพื่อความเพลิดเพลิน

2. ทักษะในการศึกษาทางวิชาการ (Academic Learning Skills)

ทักษะด้านการพูด / ฟัง เช่น เสนอผลงานหรือบทความ ฟังการบรรยาย การนำเสนอ
ผลงาน ฟังและมีส่วนร่วมในการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิด

ทักษะด้านการเขียน / อ่าน เช่น อ่านตำรา เอกสารทางวิชาการ เขียนรายงาน บทความ
อ่านและอภิปราย วรรณกรรม เตรียมตัวและเข้าทดสอบความรู้ จัดบันทึกการ
บรรยาย

9. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและอภิปรายผล

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้สอนภาษาต่างประเทศในระดับอุดมศึกษาเพื่อนำไป
วิเคราะห์ความพร้อมทางความรู้และความสามารถในการสอนภาษาต่างประเทศของผู้สอนโดยรวม แบบ
สอบถามในตอนต้นที่ 1 นี้จึงรวบรวมรายละเอียดเกี่ยวกับคุณวุฒิทางการศึกษา ลักษณะวิชาที่ได้ศึกษามาตั้งแต่
ระดับปริญญาตรี โท และ เอก และแหล่งที่ศึกษาว่าผู้สอนสำเร็จการศึกษาในประเทศไทยหรือต่างประเทศ
โดยสันนิษฐานว่าสิ่งเหล่านี้อาจส่งผลต่อความรู้และความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศและการสอน
ของผู้สอน

จากแบบสอบถามที่ได้แจกไปยังผู้สอนภาษาต่างประเทศในสถาบันอุดมศึกษา 8 แห่งในเขตภาค
เหนือ ภาษาละ 2 คน จำนวนทั้งสิ้น 56 ชุด ได้รับแบบสอบถามคืนมา 52 ชุด คิดเป็นร้อยละ 93

ตารางที่ 1: เปรียบเทียบจำนวนการกระจายแบบสอบถามชุดผู้สอนกับจำนวนแบบสอบถามที่เก็บได้แยกตามสถาบันและ
ภาษาที่สอน

(อักษรย่อ: จ = จีน, ญ = ญี่ปุ่น, ฝ = ฝรั่งเศส, อ = อังกฤษ, ย = เยอรมัน, พ = พม่า, ว = เวียดนาม

มข. = มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พายัพ = มหาวิทยาลัยพายัพ มน. = มหาวิทยาลัยนเรศวร

โยนก = วิทยาลัยโยนก รก.ชม. = สถาบันราชภัฏเชียงใหม่ รก.ชร. = สถาบันราชภัฏ

เชียงราย รก.ลพ. = สถาบันราชภัฏลำปาง เทคโน ชม. = สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
เชียงใหม่)

สถาบัน	แผนการกระจายแบบสอบถาม								แบบสอบถามที่เก็บได้						
	จ	ญ	ฝ	อ	ย	พ	ว	รว ม	จ	ญ	ฝ	อ	ย	พ	รว ม
มช.	2	2	2	2	2	2		12	1	2	3	2	2	1*	11
พายัพ		2		2	2			6		1		2	2		5
มน.	2	2	2	2		2		10	2	2	2	2		2	10
โยนก	2			2				4		2**		2			4
รท. ชม.	2	2	2	2				8	2	2	2	2			8
รท.ชร.	2	2	2	2			2	10	3	1	2	2			8
รท.ลป.	2			2				4	2			2			4
เทคโนโลยี ชม.				2				2				2			2
รวม	12	10	8	16	4	4	2	56	10	10	9	16	4	3	52

* มีผู้ให้ข้อมูล 2 ราย แต่ 1 รายเป็นผู้สอนเพิ่งได้รับการบรรจุที่ยังไม่มีประสบการณ์การสอน จึงไม่นำมาวิเคราะห์ ** ผู้กรอกเป็นคณูญ์ปน

ตารางที่ 2: อายุผู้สอน (จำนวน/ร้อยละ)

ต่ำกว่า 25 ปี	25 - 30 ปี	31 - 35 ปี	36 - 40 ปี	41 - 45 ปี	46 ปีขึ้นไป	รวม
3 (5.8)	15 (28.8)	7 (13.5)	6 (11.5)	10 (19.2)	11 (21.2)	52 (100)

ผู้สอนส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มอายุ 25-30 ปี (28.8%) กลุ่มอายุ 46 ปีขึ้นไป (21.2%) และกลุ่มอายุ 41-45 ปี (19.2 %) ตามลำดับซึ่งรวมกันได้ถึง 69.2% จากการที่กลุ่มผู้สอนกลุ่มใหญ่อายุอยู่ระหว่าง 25-30 ปีแสดงว่าเป็นผู้ซึ่งจบการศึกษามาในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาและเพิ่งเข้าทำงานในอาชีพอาจารย์ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการรับบุคลากรเข้ามาทดแทนหรือเสริมความต้องการในการเรียนภาษาต่างประเทศที่มากขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าวในสถาบันต่างๆ

ตารางที่ 3 : สถาบันที่ผู้สอนจบระดับปริญญาตรี (เรียงจากมากไปหาน้อย)

ในประเทศ	จำนวน	ต่างประเทศ	จำนวน
1) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	25 (48.1)	1) Okinawa International University	1 (1.9)
2) สถาบันราชภัฏเชียงใหม่	7 (13.4)	2) Reitaku University	1 (1.9)
3) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย		3) มหาวิทยาลัยภาษาและวัฒนธรรมปักกิ่ง	1 (1.9)
4) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	5 (9.6)		
5) มหาวิทยาลัยพายัพ	2 (3.8)		
6) อื่น ๆ (แห่งละ 1 ราย)	2 (3.8)		
รวม	2 (3.8)		
	8 (15.2)		
	49 (94.3)	รวม	3 (5.7)
รวม 49 (94.3) + 3 (5.7)			52 (100)

ผู้สอนส่วนใหญ่จบปริญญาตรีในประเทศ (94.3%) และมากกว่าครึ่งจบการศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษาในเขตภาคเหนือ ส่วนผู้จบจากต่างประเทศจะจบจากภูมิภาคเอเชีย คือ ประเทศจีนและญี่ปุ่น

ตารางที่ 4 : สถาบันที่ผู้สอนจบ ระดับปริญญาโท (เรียงจากมากไปหาน้อย)

ในประเทศ	จำนวน	ต่างประเทศ	จำนวน
1) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	8 (15.4)	1) Reitaku University	3 (5.7)
2) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	5 (9.6)	2) อื่น ๆ (แห่งละ 1 ราย) เช่น	11 (21.2)
3) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	4 (7.7)	Beijing Language and Culture, Central Michigan,	
4) มหาวิทยาลัยมหิดล	3 (5.8)	Middlebury College, National Graduate	
5) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	2 (3.8)		
6) อื่น ๆ (แห่งละ 1 ราย)	5 (9.5)		
รวม	27 (51.8)	รวม	14 (26.9)
รวม			41(78.7)*

* ไม่ระบุชื่อสถาบัน 11 ราย (21.2%)

มีผู้สอนที่จบระดับปริญญาโท 78.7% โดยผู้สอน 51.8% จบจากสถาบันการศึกษาในประเทศ และมีผู้สอน 26.9% จบการศึกษาจากสถาบันการศึกษต่างประเทศ และไม่ระบุสถาบัน 21.2%

ตารางที่ 5 : สถาบันที่ผู้สอนจบ ระดับปริญญาเอก (เรียงจากมากไปหาน้อย)

ในประเทศ	จำนวน	ต่างประเทศ	จำนวน
-----	-----	1) มหาวิทยาลัยปารีส 5	1 (1.9)
		2) Reitaku University	1 (1.9)
		3) Washington State University	1 (1.9)
รวม			3 (5.7)*

* ไม่ระบุ 49 ราย (94.3)

จากแบบสอบถามพบว่าผู้สอนภาษาต่างประเทศที่มีวุฒิปริญญาเอกจบการศึกษาจากต่างประเทศ แต่ส่วนใหญ่ไม่ระบุชื่อสถาบัน หรือชื่อประเทศ ดังนั้นจึงไม่สามารถทราบการกระจายของความเชี่ยวชาญในแต่ละภาษาจากวุฒิการศึกษาได้

ตารางที่ 6 : วิชาเอกของผู้กรอกแบบสอบถามในระดับต่าง ๆ

ปริญญาตรี		ปริญญาโท		ปริญญาเอก	
วิชาเอก	จำนวน	วิชาเอก	จำนวน	วิชาเอก	จำนวน
อังกฤษ	21 (40.4)	อังกฤษ	15 (37.5)	การสอนฝรั่งเศส	1(33.3)
ฝรั่งเศส	9 (17.3)	ฝรั่งเศส	8 (20)	ภาษาศาสตร์	1(33.3)
จีน	7 (13.5)	ญี่ปุ่น	6 (15)	อังกฤษ	1(33.3)
ญี่ปุ่น	7 (13.5)	เยอรมัน	3(7.5)	ภาษาศาสตร์ญี่ปุ่น	
เยอรมัน	3 (5.8)	ไทย (ภาษาและวรรณคดีล้านนา)	1 (2.5)		
ไทย	2 (3.8)	ภาษาศาสตร์	5 (12.5)		
ประวัติศาสตร์	1 (1.9)	ภาษาและวรรณคดี	1 (2.5)		
บ้านและชุมชน	1 (1.9)	การวัดและการประเมินผลการศึกษา	1 (2.5)		
รวม	52 (100)	รวม	40 (100)	รวม	3 (100)

จากการสอบถามวิชาเอกในการศึกษาระดับต่างๆของผู้สอนภาษาต่างประเทศ พบว่า มีผู้สอน 4 ราย (7.6%) ที่ไม่ได้เรียนภาษาต่างประเทศเป็นวิชาเอกในระดับปริญญาตรี และ 2 ราย (5%) ที่ไม่ได้เรียนด้านภาษาต่างประเทศเป็นวิชาเอกในระดับปริญญาโท แต่พบว่าผู้สอนที่จบระดับปริญญาเอกทุกคนเรียนด้านภาษาต่างประเทศ

ตารางที่ 7 : จำนวนผู้สอนภาษาต่างประเทศที่จบวิชาเอกภาษาต่างประเทศภาษาเดียวกันทั้งในระดับปริญญาตรี และปริญญาโท

สถาบัน	จำนวนแบบสอบถาม	จำนวนที่พบ
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	11 (100)	8 (72.7)
มหาวิทยาลัยพายัพ	5 (100)	4 (80)
มหาวิทยาลัยนเรศวร	10 (100)	8 (80)
วิทยาลัยโยนก	4 (100)	2 (50)
สถาบันราชภัฏเชียงใหม่	8 (100)	4 (50)
สถาบันราชภัฏเชียงราย	8 (100)	4 (50)
สถาบันราชภัฏลำปาง	4 (100)	2 (50)
สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลเชียงใหม่	2 (100)	1 (50)
รวม	52 (100)	33 (63.5)

จากการสำรวจในสถาบันการศึกษาในเขตภาคเหนือ 8 แห่ง มีผู้สอนเพียงร้อยละ 63.5 ที่จบในสาขาภาษาต่างประเทศภาษาเดียวกันทั้งในระดับปริญญาตรีและโท ซึ่งอาจมีผลต่อความรู้ความชำนาญและความสามารถในการใช้และการสอนภาษาต่างประเทศนั้นๆ ได้เมื่อเทียบกับผู้สอนที่ไม่ได้เรียนภาษาต่างประเทศนั้นๆ มาทั้งในระดับปริญญาตรีและโท (36.5%)

ตารางที่ 8 : จำนวนผู้สอนภาษาต่างประเทศที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีเท่านั้น

สถาบัน	จำนวนแบบสอบถาม	จำนวนที่พบ
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	11 (100)	1 (9.9)
มหาวิทยาลัยพายัพ	5 (100)	---
มหาวิทยาลัยนเรศวร	10 (100)	----
วิทยาลัยโยนก	4 (100)	2 (50)
สถาบันราชภัฏเชียงใหม่	8 (100)	4 (50)
สถาบันราชภัฏเชียงราย	8 (100)	3 (37.5)
สถาบันราชภัฏลำปาง	4 (100)	2 (50)
สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลเชียงใหม่	2 (100)	---
รวม	52 (100)	12 (23)

พบว่ายังมีผู้สอนภาษาต่างประเทศในบางสถาบันที่จบเพียงระดับปริญญาตรีอยู่ถึง 12 ใน 52 ราย (23%) และสอนอยู่ที่วิทยาลัยโยนก สถาบันราชภัฏทั้ง 3 แห่งและมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยสอนวิชาภาษาจีน, ญี่ปุ่น และอังกฤษ

ตารางที่ 9 : จำนวนผู้สอนภาษาต่างประเทศที่มีวุฒิการศึกษาสูงสุดที่ระดับปริญญาตรี (แยกตามสถาบัน)

สถาบัน	จำนวนที่พบ	ภาษาที่สอน
วิทยาลัยโยนก	2	อังกฤษ, ญี่ปุ่น*
สถาบันราชภัฏเชียงใหม่	4	จีน, ญี่ปุ่น
สถาบันราชภัฏเชียงราย	3	จีน, ญี่ปุ่น
สถาบันราชภัฏลำปาง	2	จีน
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	1	จีน**
รวม	12	

* ผู้ให้ข้อมูลเป็นชาวญี่ปุ่น ** จบปริญญาตรี 2 ปริญญา คือ จีนและไทย

ผู้สอนที่จบระดับปริญญาตรีและสอนภาษาต่างประเทศในสถาบันอุดมศึกษานอกเหนือจากเป็นผู้ที่เป็นเจ้าของภาษา ข้อมูลระบุว่าเคยไปอบรมยังประเทศที่นำภาษามาสอน จึงได้รับความไว้วางใจจากสถาบันให้มาสอนภาษาดังกล่าว

ตารางที่ 10 ประสิทธิภาพการสอนภาษาต่างประเทศ (ระดับปริญญาตรีและโท)

ภาษาต่างประเทศที่สอน	ค่าเฉลี่ยปีที่สอน (ปริญญาตรี)	ค่าเฉลี่ยปีที่สอน (ปริญญาโท)
อังกฤษ	9.28	1.34
ฝรั่งเศส	11.44	0.11
เยอรมัน	10	-
จีน	5.8	-
ญี่ปุ่น	6.7	-
พม่า	8.33	2
ค่าเฉลี่ยรวม	8.49	ค่าเฉลี่ยรวม 1.01

จากข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพการสอนภาษาต่างประเทศของผู้ตอบแบบสอบถามปรากฏว่าสอนมาแล้วโดยเฉลี่ย 8.49 ปี ซึ่งนับว่าเป็นผู้มีประสบการณ์ในการสอนมานานพอที่จะให้ข้อมูลต่างๆเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในระดับอุดมศึกษาได้ดี

ตอนที่ 2 ภาระงานของผู้สอน

จากการที่ภาษาต่างประเทศมีความสำคัญมากขึ้นในการติดต่อสื่อสารและการทำงานเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว ทำให้มีการปรับปรุงหลักสูตรให้บังคับเรียนภาษาต่างประเทศมากขึ้น ส่งผลให้จำนวนนักศึกษาที่ต้องการเรียนภาษาต่างประเทศเพิ่มขึ้นอย่างมาก นอกจากนั้นยังมีภาษาต่างประเทศอื่นๆ นอกเหนือจากภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส และเยอรมันที่ได้รับความนิยมมากขึ้น เช่น ภาษาในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านของไทย จึงสันนิษฐานว่าภาระงานของผู้สอนภาษาต่างประเทศในระดับอุดมศึกษาโดยรวมน่าจะเพิ่มมากขึ้น

คำถามในตอนนี้จึงมุ่งเก็บข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนวิชาและชั่วโมงที่สอนในแต่ละสัปดาห์ จำนวนผู้เรียนในแต่ละชั้นเรียนในแต่ละทักษะที่สอน ภาระงานอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมาย โดยต้องการทราบว่าในภาระงานเหล่านี้ ผู้สอนมีความพึงพอใจในภาระงานมากน้อยเพียงใด

ตารางที่ 11: ค่าเฉลี่ยชั่วโมงสอนของผู้สอนของแต่ละภาษาในแต่ละภาคการศึกษา

ภาษาต่างประเทศ	ค่าเฉลี่ยชั่วโมง
อังกฤษ	14.37
ฝรั่งเศส	11.33
เยอรมัน	11.20
จีน	17.70
ญี่ปุ่น	13.95
พม่า	13.66

จากข้อมูลพบว่า อาจารย์ที่สอนภาษาต่างประเทศ สอนโดยเฉลี่ยสูงสุดสัปดาห์ละ 17.7 ชั่วโมง/สัปดาห์ (ภาษาจีน) รองลงมาคือ 14.37 ชั่วโมง/สัปดาห์ (ภาษาอังกฤษ) และ 13.95 ชั่วโมง/สัปดาห์ (ภาษาญี่ปุ่น) จำนวนที่สอนต่อสัปดาห์ของผู้สอนทุกภาษานับว่าสูงกว่ากำหนดภาระงานด้านการสอนของอาจารย์ในมหาวิทยาลัย คือ 9 ชั่วโมง/สัปดาห์ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงภาระงานที่หนักมากของอาจารย์ผู้สอนภาษาต่างประเทศในระดับอุดมศึกษา และยังแสดงถึงความต้องการภาษาต่างประเทศทั้ง 3 ภาษา คือ ภาษาจีน ภาษาอังกฤษ และภาษาญี่ปุ่น ในภูมิภาคนี้เห็นได้ชัด

ตารางที่ 12: จำนวนผู้เรียนในระดับปริญญาตรี (วิชาเอก/โท) แยกตามภาษาและทักษะที่สอน

วิชา (เอก/โท)	ทักษะที่สอน	จำนวนนักเรียนในชั้น				
		ต่ำกว่า 10 คน	11 - 20 คน	21 - 30 คน	มากกว่า 30 คน	รวม
ภาษาจีน (เอก/โท)	ฟัง		4 (50.0)		4 (50.0)	8 (100)
	พูด	1 (1.25)	3 (37.5)		4 (50.0)	8 (100)
	อ่าน		2 (28.6)	1 (1.43)	4 (57.1)	7 (100)
	เขียน		3 (42.9)		4 (57.1)	7 (100)
	บูรณาการ	1 (10.0)	1 (10.0)	3 (30.0)	5 (50.0)	10 (100)
ภาษาญี่ปุ่น (เอก/โท)	ฟัง			2 (66.7)	1 (33.3)	3 (100)
	พูด			2 (66.7)	1 (33.3)	3 (100)
	อ่าน			2 (40.0)	3 (60.0)	5 (100)
	เขียน			2 (40.0)	3 (60.0)	5 (100)
	บูรณาการ	1 (14.3)		2 (28.6)	3 (42.6)	6 (100)
ภาษาฝรั่งเศส (เอก/โท)	ฟัง		2 (100)			2 (100)
	พูด		2 (100)			2 (100)
	อ่าน		1 (50.0)		1 (50.0)	2 (100)
	เขียน	1 (33.3)	1 (33.3)		1 (33.3)	3 (100)
	บูรณาการ		3 (50.0)	2 (33.3)	1 (16.7)	6 (100)
ภาษาอังกฤษ (เอก/โท)	ฟัง		1 (16.7)	3 (50)	2 (33.3)	6 (100)
	พูด		1 (16.7)	3 (50)	2 (33.3)	6 (100)
	อ่าน			2 (28.6)	5 (71.4)	7 (100)
	เขียน		1 (16.7)	1 (16.7)	4 (66.7)	6 (100)
	บูรณาการ		1 (11.1)	2 (22.2)	6 (66.7)	9 (100)
ภาษาเยอรมัน (เอก/โท)	ฟัง					
	พูด	1 (100)				1 (100)
	อ่าน			2 (100)		2 (100)
	เขียน			2 (100)		2 (100)
	บูรณาการ	1 (33.3)	1 (33.3)	1 (33.3)		3 (100)

ภาษาพม่า(โท)	ฟัง พูด อ่าน เขียน บูรณาการ	1 (50.0)	1 (50.0)			2 (100)
--------------	---	----------	----------	--	--	---------

จากการสอบถามจำนวนผู้เรียนในระดับปริญญาตรี ในการเรียนภาษาต่างประเทศเป็นวิชาเอก/โท พบว่าภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น และภาษาอังกฤษมีจำนวนผู้เรียนต่อห้องอยู่ในระดับสูง (21-30 ขึ้นไป) ในชั้นเรียนที่มีการสอนทักษะฟัง พูด อ่าน และเขียน ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการเรียนการสอน เพราะหากห้องเรียนมีจำนวนผู้เรียนมาก โอกาสในการที่ผู้เรียนจะได้มีปฏิสัมพันธ์กับอาจารย์ผู้สอน และโอกาสในการฝึกฝนภาษาก็จะน้อยลง (Brown 1994) นอกจากนั้นจำนวนผู้เรียนก็เป็นปัจจัยสำคัญในการจัดกิจกรรมเสริมในชั้นเรียนด้วย ในส่วนของผลกระทบต่ออาจารย์ผู้สอน การมีจำนวนผู้เรียนมากในห้องเรียน ยังมีผลกระทบต่อภาระงานของอาจารย์นอกเหนือจากการสอนในชั้นเรียนด้วย เช่น การติดตามผล การตรวจงาน และการจัดการทดสอบประเมินผล

ตารางที่ 13 จำนวนผู้เรียนในระดับปริญญาตรี(พื้นฐาน) แยกตามภาษาและทักษะที่สอน

วิชา (พื้นฐาน)	ทักษะที่สอน	จำนวนนักเรียนในชั้น				
		ต่ำกว่า 10 คน	11 – 20 คน	21 - 30 คน	มากกว่า 30 คน	รวม
ภาษาจีน (พื้นฐาน)	ฟัง		1 (50.0)	1 (50.0)		2 (100)
	พูด		1 (50.0)	1 (50.0)		2 (100)
	อ่าน		1 (50.0)	1 (50.0)		2 (100)
	เขียน		1 (50.0)	1 (50.0)		2 (100)
	บูรณาการ		1 (20)	2 (40)	2 (40)	5 (100)
ภาษาญี่ปุ่น (พื้นฐาน)	ฟัง		2 (50.0)		2 (50.0)	4 (100)
	พูด		2 (50.0)		2 (50.0)	4 (100)
	อ่าน		2 (50.0)		2 (50.0)	4 (100)
	เขียน		2 (50.0)		2 (50.0)	4 (100)
	บูรณาการ		3 (50.0)		3 (50.0)	6 (100)

ภาษาฝรั่งเศส (พื้นฐาน)	ฟัง			2 (66.7)	1 (33.3)	3 (100)
	พูด			2 (100)		2 (100)
	อ่าน			1 (50.0)	1 (50.0)	2 (100)
	เขียน			1 (50.0)	1 (50.0)	2 (100)
	บูรณาการ			4 (80.0)	1 (20.0)	5 (100)
ภาษาอังกฤษ (พื้นฐาน)	ฟัง			2 (66.7)	1 (33.3)	3 (100)
	พูด			2 (100)		2 (100)
	อ่าน			1 (50.0)	1 (50.0)	2 (100)
	เขียน			1 (50.0)	1 (50.0)	2 (100)
	บูรณาการ			4 (80.0)	1 (20.0)	5 (100)
ภาษาเยอรมัน (พื้นฐาน)	ฟัง				1 (100)	1 (100)
	พูด	1 (50.0)			1 (50.0)	2 (100)
	อ่าน				1 (100)	1 (100)
	เขียน				1 (100)	1 (100)
	บูรณาการ	1 (100)				1 (100)

ในการสอนภาษาต่างประเทศเป็นวิชาพื้นฐาน พบว่า จำนวนผู้เรียนในชั้นเรียนเพิ่มมากขึ้นในทุกภาษา เมื่อเทียบกับภาษาต่างประเทศที่เป็นวิชาเอกและวิชาโทในการสอนทุกทักษะ ยกเว้น ภาษาเยอรมันซึ่งมีจำนวนผู้เรียนต่อห้องน้อยในการสอนทักษะการพูด และแบบบูรณาการ (ต่ำกว่า 10 คน) การที่จำนวนผู้เรียนในชั้นเรียนภาษาต่างประเทศที่เป็นวิชาพื้นฐานยังมีจำนวนสูงมาก (21 คนขึ้นไป) แทบทุกภาษา แสดงว่ายังมีความต้องการภาษาต่างประเทศเหล่านี้ในภาคเหนือ

ตารางที่ 14: จำนวนผู้เรียนในระดับปริญญาตรี(เลือกเสรี) แยกตามภาษาและทักษะที่สอน

วิชา (เอก/โท)	ทักษะที่สอน	จำนวนนักเรียนในชั้น				
		ต่ำกว่า 10 คน	11 - 20 คน	21 - 30 คน	มากกว่า 30 คน	รวม
ภาษาจีน (เลือกเสรี)	ฟัง		4 (66.7)		2 (33.3)	6 (100)
	พูด		4 (66.7)		2 (33.3)	6 (100)
	อ่าน		2 (33.3)	2 (33.3)	2 (33.3)	6 (100)
	เขียน		2 (33.3)	2 (33.3)	2 (33.3)	6 (100)
	บูรณาการ		3 (30.0)	2 (20.0)	5 (50.0)	10 (100)

ภาษาญี่ปุ่น (เลือกเสรี)	ฟัง	2 (66.7)			1 (33.3)	3 (100)
	พูด	2 (66.7)			1 (33.3)	3 (100)
	อ่าน	2 (66.7)			1 (33.3)	3 (100)
	เขียน	2 (66.7)			1 (33.3)	3 (100)
	บูรณาการ	3 (37.5)	1 (12.5)	2 (25.0)	2 (25.0)	8 (100)
ภาษาฝรั่งเศส (เลือกเสรี)	ฟัง		1 (50.0)	1 (50.0)		2 (100)
	พูด		1 (50.0)	1 (50.0)		2 (100)
	อ่าน		1 (50.0)	1 (50.0)		2 (100)
	เขียน		1 (50.0)	1 (50.0)		2 (100)
	บูรณาการ	1 (14.3)	2 (28.6)	2 (28.6)	2 (28.6)	7 (100)
ภาษาอังกฤษ (เลือกเสรี)	ฟัง			1 (100)		1 (100)
	พูด			1 (100)		1 (100)
	อ่าน			2 (66.7)	1 (33.3)	1 (100)
	เขียน			1 (100)		1 (100)
	บูรณาการ			1 (50.0)	1 (50.0)	2 (100)
ภาษาเยอรมัน(เลือกเสรี)	ฟัง			1 (100)		1 (100)
	พูด			1 (100)		1 (100)
	อ่าน			1 (100)		1 (100)
	เขียน			1 (100)		1 (100)
	บูรณาการ	1 (50.0)		1 (50.0)		1 (100)

จากข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนผู้เรียนภาษาต่างประเทศในวิชาเลือกเสรี พบว่าภาษาจีนและภาษาญี่ปุ่นมีขนาดชั้นเรียนมากกว่า 30 คนในการสอนทุกทักษะ ซึ่งตรงกับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อความจำเป็นของภาษาต่างประเทศต่อนักศึกษาไทย นอกเหนือจากภาษาอังกฤษแล้วยังมีภาษาจีนและภาษาญี่ปุ่น ตามลำดับ สำหรับชั้นเรียนภาษาอังกฤษที่เป็นวิชาเลือกเสรีนั้น ก็ยังมีจำนวนผู้เรียนต่อห้องค่อนข้างสูง (21-30 คน และมากกว่า 30 คน) ซึ่งอาจจะแสดงถึง ผู้เรียนที่เรียนภาษาต่างประเทศอื่นเป็นวิชาเอก/โท หรือพื้นฐานเล็กก็อาจจะมาเลือกภาษาอังกฤษ เป็นวิชาเลือกเสรีได้ด้วย รวมทั้งผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นวิชาเอกก็อาจจะมาเลือกเรียนภาษาอังกฤษเป็นวิชาเลือกเสรีเพิ่มเติมอีก

สำหรับลักษณะการสอนของแต่ละภาษาพบว่า จะมีรูปแบบการสอนแยกตามทักษะพูด ฟัง อ่าน เขียนและแบบบูรณาการ (Integrated skills) ยกเว้นภาษาพม่าที่พบว่ามีการสอนแบบบูรณาการเพียงอย่างเดียว การสอนแบบบูรณาการใช้ทั้งในกลุ่มนักเรียนขนาดใหญ่ (มากกว่า 30 คนขึ้นไป) และกลุ่มขนาดเล็ก (น้อยกว่า 10 คน) ในขณะที่ทักษะการเขียนซึ่งผู้สอนต้องมีบทบาทในการชี้แนะ ให้คำปรึกษาและตรวจ

งานเป็นรายคนมากกว่าทักษะอื่นๆ จึงควรสอนในห้องที่มีจำนวนผู้เรียนไม่มากนัก ปรากฏว่าก็มีจำนวนผู้เรียนในห้องสูงในทุกภาษา (21 คนขึ้นไป) ยกเว้นภาษาพม่า ซึ่งจะส่งผลต่อภาระงานของผู้สอน

ตารางที่ 15: ความคิดเห็นต่อภาระงานโดยรวม

จากรายละเอียดคำตอบของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะภาระงานอื่นๆ ที่ต้องทำนอกเหนือจากการสอนและงานวิจัย พบว่า ภาระงานส่วนใหญ่เกี่ยวกับความรับผิดชอบในฐานะเป็นอาจารย์ในระดับอุดมศึกษาทั้งสิ้น เช่น การเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ประสานวิชาในการสอนและการสอบ กรรมการฝ่ายต่างๆ เช่น กรรมการวิชาการ กรรมการบริหารหลักสูตร และยังมีภาระงานด้านบริหารด้วย เช่น หัวหน้าภาควิชาฯ หัวหน้าหน่วยงาน และทั้งงานวิชาการอื่นๆ เช่น การเป็นอาจารย์พิเศษ การผลิตผลงาน การให้บริการแก่ชุมชน

	จีน	ญี่ปุ่น	ฝรั่งเศส	อังกฤษ	เยอรมัน	พม่า	รวม
น้อย	2 (20)	0	0	0	0	0	2 (3.8)
เหมาะสม	3 (30)	6 (60)	5 (55.6)	8 (50)	2 (50)	2 (66.7)	26 (50)
มาก	5 (50)	4 (40)	4 (44.4)	8 (50)	2 (50)	1 (33.3)	24 (46.2)
รวม							52 (100)

เป็นที่น่าสังเกตว่า เมื่อถามถึงภาระงานโดยรวม มีเพียงผู้สอนภาษาจีนเพียงคนเดียวที่ระบุว่าภาระงานโดยรวม เริ่มจากน้อยเหมาะสมไปจนถึงมาก ในขณะที่ภาษาญี่ปุ่น ฝรั่งเศส และพม่า คิดว่าภาระงานเหมาะสมไปจนถึงมีปริมาณมาก แต่ผู้สอนภาษาอังกฤษและภาษาเยอรมันถึง 50% คิดว่าภาระงานมาก และ 50% คิดว่าเหมาะสม ผลสรุปโดยรวม พบว่า ผู้สอนภาษาต่างประเทศในระดับอุดมศึกษาถึง 50% คิดว่าภาระงานโดยรวมเหมาะสม และ 46.2% คิดว่าภาระงานโดยรวมมาก ซึ่งจัดว่ามีนัยสำคัญ เพราะหากเก็บครึ่งหนึ่งของผู้สอนคิดว่าภาระงานมาก อาจจะมีผลต่อแรงจูงใจ ประสิทธิภาพในการทำงาน โอกาสในการพัฒนาตนเอง ในวิชาชีพ ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

ในขณะเดียวกัน การที่ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนวิชาที่สอนต่อสัปดาห์ (ตารางที่ 11) และจำนวนผู้เรียนในแต่ละชั้นเรียน (ตารางที่ 12-14) จะแสดงถึงภาระงานที่สูงของผู้สอนภาษาต่างประเทศโดยรวมก็ตาม การที่มีผู้สอนถึง 50% ยังคงคิดว่าเป็นภาระงานที่เหมาะสมเป็นเรื่องที่ควรนำมาวิเคราะห์ต่อไปว่าเป็นเพราะสาเหตุใด

ตอนที่ 3 ประสิทธิภาพการใช้ภาษาต่างประเทศ

ตามข้อสันนิษฐานว่า คุณสมบัติประการหนึ่งที่จะทำให้ผู้สอนภาษาต่างประเทศที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาสามารถพัฒนาความสามารถของการใช้ภาษานั้นๆ ได้เป็นอย่างดี คือ การใช้ภาษาเป็นประจำทั้งในการสอน การค้นคว้าและในชีวิตประจำวัน (Allen 1965, Brown 1994) แบบสอบถามในตอนนี้จึงเน้นพฤติกรรมของผู้สอนในการใช้ภาษาต่างประเทศในลักษณะต่างๆ

ตารางที่ 16: การใช้ภาษาต่างประเทศในกิจกรรมการสอนและอื่นๆ

	ปริญญาตรี			ปริญญาโท			งานอื่น ๆ	กิจกรรมประจำวัน
	เอก/โท	พื้นฐาน	เลือกเสรี	เฉพาะทาง	พื้นฐาน	อื่นๆ		
จีน	7 (100)	3 (60)	6 (60)	0	0	0	10 (100)	7 (70)
ญี่ปุ่น	8 (100)	5 (83.3)	7 (87.5)	0	0	0	5 (55.5)	1 (12.5)
ฝรั่งเศส	5 (62.5)	4 (100)	5 (88.3)	1 (100)	1 (100)	1 (100)	6 (75)	4 (44.4)
อังกฤษ	12 (100)	10 (71.4)	4 (80)	0	3 (60)	0	8 (60.7)	11 (78.5)
เยอรมัน	4 (100)	1 (50)	1 (100)	0	0	0	4 (100)	3 (75)
พม่า	1 (50)	0	1 (50)	0	0	0	2 (66.7)	2 (66.7)
รวม	41 (91.1)	24 (75.1)	25 (76.7)	1 (100)	4 (66.6)	1 (100)	35 (74.5)	28 (58.3)

การใช้ภาษาต่างประเทศนั้นๆของผู้สอนสามารถสรุปได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

1. ใช้ในการสอน ผลจากแบบสอบถามสรุปได้ว่า ผู้สอนใช้ภาษาต่างประเทศในการสอนมาก ทั้งในระดับปริญญาตรี ทั้งที่เป็นวิชาเอก วิชาโท และวิชาพื้นฐาน มีเพียงภาษาฝรั่งเศสเท่านั้นที่มีผู้ตอบ 1 ราย ระบุว่าไม่ได้ใช้ภาษาฝรั่งเศสในการสอนเลย และภาษาพม่าซึ่งไม่ได้เป็นวิชาพื้นฐานจึงใช้ภาษาไทยช่วยสอนด้วยถึง 50% ส่วนการสอนในวิชาเลือกเสรี ปรากฏว่า มีผู้สอนถึง 24.2% ระบุว่าใช้ภาษาต่างประเทศในการ

สอนน้อยและใช้ภาษาไทยช่วยสอนเป็นส่วนใหญ่ สำหรับการสอนภาษาต่างประเทศในระดับปริญญาโท ไม่สามารถสรุปเป็นนัยสำคัญได้ เนื่องจากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่สอนในระดับปริญญาโทน้อยมาก แต่จากข้อมูลที่ได้รับ คือ ผู้สอนภาษาฝรั่งเศสจะไม่ใช้ภาษาไทยในการสอนเลย ในขณะที่ผู้สอนภาษาอังกฤษจะใช้ภาษาไทยช่วยบ้าง

2. ใช้ในงานอื่นๆ ผู้สอนภาษาต่างประเทศส่วนมาก (74.5%) ใช้ภาษาต่างประเทศในงานอื่นๆ นอกเหนือจากการสอน เช่น งานแปล งานล่าม และงานเขียน ในกรณีของผู้สอนภาษาจีน ซึ่งระบุว่าใช้ภาษาจีนในงานอื่นๆ มากถึงมากที่สุดนั้น สอดคล้องกับจำนวนผู้เรียนภาษาจีน ในหลักสูตรต่างๆ (ตารางที่ 12-14) และอาจหมายความว่ามีความต้องการงานแปล ล่าม และงานเขียนในภาษาจีนมากกว่าภาษาอื่นๆ ในขณะที่ผู้สอนภาษาเยอรมันซึ่งก็ระบุว่า ใช้ภาษาเยอรมันในงานอื่นๆ มากเช่นกัน ก็อาจจะมีความหมายว่า มีความต้องการผู้มีความรู้ภาษาเยอรมันในงานเหล่านี้อยู่เช่นกัน

อนึ่ง ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะงานแปล งานล่าม และงานเขียน ไม่ได้ระบุชัดเจนว่าเป็นงานด้านวิชาการ หรืองานตามความต้องการของภาษานั้นๆ ในสังคม เพียงแต่แสดงถึงโอกาสในการได้ใช้ภาษาต่างประเทศนอกเหนือจากการเรียนการสอนเท่านั้น

3. ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น ฟังวิทยุ ดูภาพยนตร์ โทรทัศน์ อ่านหนังสือพิมพ์ ฯลฯ จากข้อมูลพบว่า ผู้สอนภาษาต่างประเทศทุกภาษาใช้ภาษาต่างประเทศในชีวิตประจำวันมาก เช่น ผู้สอนภาษาอังกฤษ 11 ใน 14 ราย (78%) ใช้ภาษาอังกฤษมาก ถึงมากที่สุด ผู้สอนภาษาเยอรมันใช้ (75%) ใช้ภาษาเยอรมันมาก และผู้สอนภาษาจีน (70%) ใช้ภาษาจีนในชีวิตประจำวันมากถึงมากที่สุด ในขณะที่ผู้สอนภาษาญี่ปุ่น (12.5%) ระบุว่าไม่ได้ใช้ภาษาญี่ปุ่นเลยในชีวิตประจำวัน และภาษาฝรั่งเศส (22.2%) ก็ระบุว่าใช้ภาษาฝรั่งเศสน้อยที่สุดในชีวิตประจำวัน

ตอนที่ 4 ประสพการณ์การสอนภาษาต่างประเทศ

นอกเหนือจากการพัฒนาความรู้และความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศอยู่เสมอแล้ว การพัฒนาการสอนของผู้สอนภาษาต่างประเทศก็เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้การเรียนการสอนประสบความสำเร็จ และทำให้ผู้สอนมีความกระตือรือร้นในการประกอบอาชีพการสอนให้มีประสิทธิภาพขึ้น โดยเฉพาะผู้สอนที่สอนมาเป็นเวลานาน ควรมีการพัฒนาความเป็นครูอยู่เสมอ (Teacher development) (Richards 1990)

ตารางที่ 17 : การวางแผนการสอน

คำถาม	ไม่เคย	บางครั้ง	เป็นประจำ
ท่านวางแผนการสอนก่อนสอนหรือไม่	0	1 (1.9)	51 (98.1)
ก่อนท่านจะวางแผนการสอนท่านได้ศึกษารายละเอียด กระบวนวิชา (course outline) หรือไม่	0	0	52 (100)
ท่านมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร/การเรียนการสอน หรือไม่	2 (3.8)	17 (32.7)	33 (63.5)

ผู้สอนภาษาต่างประเทศเกือบทั้งหมด (98.1%) วางแผนการสอนก่อนสอน และผู้สอนทั้งหมด (100%) ศึกษา
รายละเอียดกระบวนวิชาก่อนวางแผนการสอน ในขณะที่อาจารย์เพียง 63.5% เท่านั้นที่ได้มีส่วนร่วมในการ
พัฒนาหลักสูตร และการเรียนการสอน

จากการที่ผู้สอนเกือบทั้งหมดจากผู้ตอบแบบสอบถามในสถาบันการศึกษาทั้ง 8 แห่ง จำนวน 52 คน
มีส่วนในการวางแผนการสอน และศึกษารายละเอียดวิชาก่อนสอน แสดงถึงความรับผิดชอบของผู้สอน
ภาษาต่างประเทศ ในขณะเดียวกัน ยังมีผู้สอนบางส่วน (36.5%) ระบุว่าไม่มีหรือมีส่วนร่วมในการพัฒนา
หลักสูตรหรือการเรียนการสอนเพียงบางครั้ง ซึ่งน่าจะเป็นข้อสังเกตถึงความมีประสิทธิภาพในการเรียนการ
สอนได้บ้าง ในกรณีที่ผู้สอนไม่สามารถนำประสบการณ์จากการสอนมาปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรต่อไป แต่
เนื่องจากในแบบสอบถามไม่ได้ถามถึงเหตุผลที่ไม่ได้มีส่วนร่วม จึงทำให้ไม่สามารถสรุปได้ว่าเป็นเพราะ
เหตุใดซึ่งอาจจะเป็นได้ทั้งไม่มีโอกาส ขาดแรงจูงใจ มีภาระงานมาก หรือเพราะไม่มีความสนใจเข้าร่วม

ตารางที่ 18 : จำนวนผู้สอนภาษาที่เคยผลิตผลงานวิชาการประเภทต่างๆ

	แต่งตำรา/ เอกสารคำ สอน	งานวิจัย	เขียนบท ความ	นำเสนอผล งานวิชาการ	งานแปล	อื่น ๆ
จีน	8 (80)	4 (40)	4 (40)	0	5 (50)	1 (10)
ญี่ปุ่น	6 (60)	2 (20)	2 (20)	1 (10)	4 (40)	1 (10)
ฝรั่งเศส	8 (88.8)	5 (55.5)	4 (44.4)	1 (9.1)	3 (33.3)	1 (11.1)
อังกฤษ	10 (62.5)	4 (25)	1 (6.25)	1 (6.25)	7 (43.75)	0
เยอรมัน	2 (50)	0	2 (50)	2 (50)	2 (50)	0
พม่า	3 (100)	3 (100)	3 (100)	0	2 (66.6)	1 (33.3)
รวม	37 (71.1)	18 (34.6)	16 (30.8)	5 (9.6)	23 (44.7)	4 (7.7)

ผลงานทางวิชาการปรากฏในการแต่งตำรามากที่สุด (71.1%) และส่วนใหญ่ยังไม่เคยนำเสนอผลงานทางวิชาการจากการที่มีผู้ที่เคยเสนอผลงานเพียง 9.6% โดยภาพรวมจำนวนผลงานทางวิชาการของภาษาอังกฤษ ภาษาจีน และภาษาฝรั่งเศส มีมากที่สุดตามลำดับ จะเห็นได้ว่า ภาษาที่มีรายวิชามากก็จะมีผลงานทางวิชาการมากเช่นกัน และภาษาที่มีรายวิชาน้อยก็จะมีผลงานทางวิชาการน้อยลงไปด้วย เป็นที่น่าสังเกตว่า ภาษาพม่า ได้มีการทำผลงานทางวิชาการมากที่สุด โดยคิดเป็นร้อยละ 100 ถึงแม้ว่ารายวิชาที่สอนจะน้อยก็ตาม

ตอนที่ 5 ความรู้ความสามารถด้านภาษาต่างประเทศ

ความรู้ความสามารถด้านภาษาต่างประเทศของผู้สอนนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญต่อคุณภาพและผลสัมฤทธิ์ของการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศอย่างแท้จริง แบบสอบถามในตอนนี้จึงมุ่งสำรวจทัศนคติและความมั่นใจในความรู้ความสามารถของตัวผู้สอนเอง โดยสันนิษฐานว่าความถนัดหรือความไม่ถนัดในทักษะหรือเนื้อหาทางภาษาของผู้สอนจะมีผลกระทบทั้งต่อความรู้ความสามารถของผู้เรียนด้วย

ตารางที่ 19: ทักษะ/เนื้อหาที่ผู้สอนถนัดมากที่สุด

(1 = ถนัดมากที่สุด)

	จีน	ญี่ปุ่น	ฝรั่งเศส	อังกฤษ	เยอรมัน
ฟัง	2	3	2	-	-
พูด	-	-	-	-	-
อ่าน	1	-	1	1	1
เขียน	-	2	-	3	3
ไวยากรณ์	3	-	3	-	-
ศัพท์	1	1	-	-	-
คำม	-	-	-	-	-
แปล	-	-	-	2	2

จากการสำรวจพบว่า ผู้สอนแต่ละภาษามีความถนัดในทักษะการใช้ภาษาต่างกันไป แต่ที่น่าสังเกตคือ ผู้สอนแทบทุกภาษา ระบุว่าถนัดในการอ่านมากที่สุด ยกเว้นภาษาญี่ปุ่นที่ระบุว่ามีความถนัดด้านศัพท์มากที่สุด นอกจากนั้น ผู้สอนภาษาอังกฤษและเยอรมันยังระบุว่า มีความถนัดด้านเขียนเป็นอันดับสองและการแปลเป็นอันดับสาม

ตารางที่ 20: ทักษะที่ผู้สอนถนัดน้อยที่สุด
(1 = ถนัดน้อยที่สุด)

	จีน	ญี่ปุ่น	ฝรั่งเศส	อังกฤษ	เยอรมัน	พม่า
ฟัง	-	3	3	-	-	-
พูด	2	2	-	-	-	-
อ่าน	-	-	-	-	-	-
เขียน	-	-	-	-	-	1
ไวยากรณ์	1	-	-	-	-	-
ศัพท์	3	-	-	3	-	2
ล้าม	-	1	1	1	1	3
แปล	-	-	2	2	-	-

ทักษะการพูดและล้ามยังเป็นทักษะที่ถนัดน้อยที่สุดในเกือบทุกภาษาด้วย ได้แก่ ญี่ปุ่น ฝรั่งเศส อังกฤษ และ เยอรมัน เหตุที่เป็นดังนี้ เพราะว่า การเป็นล้ามต้องมีทักษะการพูดอย่างมีประสิทธิภาพค่อนข้างสูง นอกจากนั้น ผู้สอนระบุว่ายังไม่มี ความถนัดในเรื่องการใช้ศัพท์ ซึ่งเป็นความรู้ความชำนาญที่สำคัญต่อการเป็นล้ามที่ต้องใช้ความรู้ความสามารถด้านฟัง และพูดในเวลาอันจำกัดในการทำหน้าที่ล้าม

ตารางที่ 21: การทดสอบเพื่อประเมินความรู้

	ญี่ปุ่น	อังกฤษ	พม่า	จีน	เยอรมัน	ฝรั่งเศส
เคย	10 (100)	11 (68.8)	1 (33.3)	3 (30)	1 (25)	
ไม่เคย						9 (100)

จากการที่ผู้สอนภาษาญี่ปุ่นและภาษาอังกฤษ เคยได้รับการทดสอบประเมินความสามารถทางภาษาเป็นส่วนใหญ่ อาจเป็นเพราะมีระบบการทดสอบทั้งสองภาษานี้ใช้อยู่ทั่วไปอยู่แล้ว เพื่อประกอบการศึกษาต่อในระดับสูง หรือในการประกอบอาชีพ เช่น การทดสอบของภาษาญี่ปุ่น เรียกว่า Japanese Efficiency Test ส่งมาจากประเทศญี่ปุ่น ผู้ดูแลการสอบคือ Japan Foundation โดยมี สมาคมนักเรียนเก่าญี่ปุ่นในพระบรมราชูปถัมภ์ สำนักงานภาคเหนือที่เชียงใหม่ เป็นผู้จัดสอบให้นักเรียนทั่วไป ส่วนอาจารย์ที่สอนภาษาญี่ปุ่น มักจะสอบครั้งเดียวเพื่อทดสอบระดับความรู้เท่านั้น หรือการทดสอบภาษาอังกฤษต่างๆ เช่น TOEFL (Test of English as a Foreign Language), IELTS (International English Language Testing System), TOEIC (Test of English for International Communication) ฯลฯ

สำหรับในกรณีที่ผู้สอนภาษาฝรั่งเศสทั้งหมดระบุว่า ไม่เคยรับการทดสอบประเมินความสามารถทางภาษาเลย แม้ว่าจะมีการจัดทดสอบความรู้เรียกว่า DELF (Diplome d'etude de langue francaise) และ DALF (Diplome approfondie de langue francaise) โดยสมาคมฝรั่งเศสในประเทศไทยก็ตาม อาจเป็นเพราะการทดสอบดังกล่าวมีสำหรับครูที่สอนภาษาฝรั่งเศสในระดับมัธยมศึกษา

ตารางที่ 22 : ทักษะและเนื้อหาที่ต้องการพัฒนามากที่สุด (1 = มากที่สุด)

	จีน	ญี่ปุ่น	ฝรั่งเศส	อังกฤษ	เยอรมัน	พม่า
ฟัง	3	3	-	2	-	1
พูด	3	1	1	1	-	1
อ่าน	3	-	-	3	-	-
เขียน	2	-	2	2	1	-
ไวยากรณ์	-	3	-	3	-	-
ศัพท์	-	-	3	3	-	-
ล่าม	2	2	3	2	2	-
แปล	1	-	3	3	2	-

จากการสรุปผลที่ว่า ทักษะและเนื้อหาที่อาจารย์สอนภาษาต่างประเทศต้องการพัฒนามากที่สุด เรียงตามลำดับ คือ 1. พูด 2. เขียน และล่าม 3. ฟังและแปล นั้น สัมพันธ์กับข้อมูลเกี่ยวกับความถนัดในการใช้ทักษะและเนื้อหา (ตอนที่ 5) ที่ผู้ตอบแบบสอบถามคิดว่าทักษะการพูดและการเป็นล่าม เป็นทักษะที่ถนัดน้อยที่สุด จึงต้องการพัฒนามาก และอาจเป็นเพราะตระหนักถึงความต้องการทักษะนี้ในการประกอบอาชีพนอกเหนือการสอน

ตารางที่ 23 : ความเหมาะสมในการเป็นผู้สอนภาษาต่างประเทศ

	ปริญญาตรี			ปริญญาโท		
	วิชาเอก/โท	วิชาพื้นฐาน	วิชาเลือกเสรี	วิชาเฉพาะทาง	วิชาพื้นฐาน	อื่น ๆ
จีน	8 (80)	6 (85.8)	9 (90)	2 (100)	2 (100)	1 (100)
ญี่ปุ่น	7 (70)	8 (100)	7 (87.5)	1 (50)	2 (66.6)	1 (50)
ฝรั่งเศส	9 (100)	6 (100)	7 (100)	0	1 (100)	1 (100)